RAQAMLI TA’LIM MUHITIDA UMUMTA’LIM MAKTABLARI O‘QITUVCHILARINI UZLIKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI

Berdaliyeva Gulasal Abdukunduzovna
Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi direktori, (PhD), dots.nt

Annotasiya: Uzliksiz kasbiy rivojlanish tizimi – bu zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishishning muhim shartlaridan biri. Bu tizim kasbiy bilimlar, ko‘nikmalar va tajribani muntazam ravishda yangilab borish, shuningdek, o‘z sohasidagi yangiliklarni kuzatib, ularni amaliyotga tatbiq etishni o‘z ichiga oladi. Bugungi tezkor o‘zgaruvchan mehnat bozorida muvaffaqiyatli raqobatlashish uchun inson doimiy ravishda bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirib borishi kerak. Ushbu maqolada uzluksiz malaka oshirish tizimlari kontseptsiyasi, ularning zamonaviy tashkilotlardagi ahamiyati va xodimlar, ish beruvchilar va keng jamiyat uchun ta'siri o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: kasbiy rivojlanish, ahamiyati, raqamli texnologiyalar, tashkilotlar, malakali xodimlar

Abstract: Continuous professional development system is one of the important conditions for success in modern society. This system includes regular updating of professional knowledge, skills and experience, as well as monitoring the innovations in their field and putting them into practice. In order to successfully compete in today's rapidly changing labor market, a person must constantly develop their knowledge and skills. This article explores the concept of continuous learning systems, their importance in modern organizations and their implications for employees, employers and the wider society.

Keywords: professional development, importance, digital technologies, organizations, skilled workers

Kirish: Texnologiyalar, ish jarayonlari va talablar tez o‘zgarayotgan davrda malaka va bilimlar eskirishi tabiiy holat. Uzluksiz rivojlanish tizimi bu muammoga qarshi samarali yechimdir. Har bir sohada yangilanish va rivojlanish bo‘layotgani sababli, ishchi kuchi doimo zamon talabiga mos bo‘lishi kerak. Misol uchun, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili kabi yo‘nalishlarda yangi ko‘nikmalar tez orada talabga aylanishi mumkin. Shuningdek, uzluksiz kasbiy rivojlanish xodimlarga o‘z ishlarida yuqori samaradorlikni ta’minlash imkoniyatini beradi. Malakali xodimlar o‘z sohalarida samarali yechimlarni topib, yangi g‘oyalar yaratish va amalga oshirishda faol ishtirok etadilar. Bu, o‘z navbatida, kompaniyalar va tashkilotlarning raqobatbardoshligini oshiradi.

Uzluksiz kasbiy rivojlanishning asosiy jihatlari:

1. Ta'lim olish imkoniyatlari – Rivojlanish tizimining birinchi bosqichi doimiy ravishda yangi bilimlar olishdir. Bu maqsadda turli xil o‘quv kurslari, seminarlar, konferensiyalar va o‘quv dasturlari mavjud bo‘lishi kerak. An'anaviy o‘quv usullari bilan birga, onlayn platformalarda ta'lim olish ham juda keng tarqalgan bo‘lib, bu jarayonni osonlashtiradi va qulay qiladi.

2. Ko‘nikmalarni rivojlantirish – Bilimni nazariy jihatdan o‘rganishdan tashqari, amaliyotda ham qo‘llash muhimdir. Praktik ko‘nikmalarni o‘zlashtirish xodimlarning o‘z ish jarayonini yanada samarali tashkil qilishlariga yordam beradi. Bu borada treninglar va amaliy seminarlar alohida o‘rin tutadi.

3. Tajriba almashish – Tajribali mutaxassislar va yangi xodimlar o‘rtasida tajriba almashish rivojlanishning samaradorligini oshiradi. Mentorlik tizimi yoki professional guruhlar doirasida o‘zaro bilim va ko‘nikmalarni almashish, ishchi xodimlarning professional o‘sishiga yordam beradi.

4. O‘z-o‘zini baholash va yangilanish – Inson o‘z faoliyatini doimo tahlil qilib, qaysi yo‘nalishlarda o‘zini takomillashtirish kerakligini aniqlashi kerak. Bu jarayon kasbiy rivojlanishda asosiy ahamiyatga ega. Shu bois, har bir kasbiy o‘stirish jarayoni o‘z-o‘zini baholash, qayta o‘rganish va yangi strategiyalar ishlab chiqishni talab etadi.

Rivojlanish uchun imkoniyatlar. Kompaniyalar o‘z xodimlarining doimiy kasbiy rivojlanishini ta'minlash uchun zarur sharoitlar yaratishlari kerak. Buning uchun quyidagi yo‘nalishlar ko‘rib chiqilishi mumkin:

- O‘quv kurslarini tashkil qilish – Xodimlar uchun kasbiy bilimlarni oshirish bo‘yicha muntazam treninglar va o‘quv kurslari tashkil etish orqali ularning malakalarini oshirish mumkin.
- Onlayn ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish – Ko‘plab zamonaviy o‘quv platformalari onlayn kurslar orqali xodimlarga bilim olish imkonini beradi. Bunday kurslar masofaviy ta'limni qulay qiladi va xodimlarga vaqtni tejash imkonini yaratadi.
- Mentorlik dasturlarini joriy etish – Tajribali mutaxassislar yangi kelgan xodimlarga yordam berishi, ularni kasbiy jihatdan o‘stirishi mumkin. Bu tajriba almashish jarayonini tezlashtiradi va jamoaviy ruhni mustahkamlaydi.

Tahlil va Natijalar. *Uzliksiz kasbiy rivojlanishning individual va tashkilotlarga ta’siri*

Uzliksiz kasbiy rivojlanish nafaqat shaxsiy taraqqiyot uchun, balki tashkilotlar uchun ham katta ahamiyatga ega. Bu jarayonning individual va tashkilotlarga bo‘lgan ta’sirini quyidagi nuqtalarda ko‘rish mumkin:

Shaxsiy rivojlanishga ta’siri. **O‘z kasbiy o‘rningni mustahkamlash**: Uzluksiz o‘rganish va rivojlanish insonning o‘z kasbida mutaxassis darajasiga erishishiga yordam beradi. O‘z kasbiy o‘rnini mustahkamlagan kishi yangi ish imkoniyatlariga ochiq bo‘ladi va turli lavozimlarga nomzod sifatida ko‘riladi.

Ishga bo‘lgan ishonchning oshishi: Yangi bilimlar va ko‘nikmalar orttirgan xodim o‘z vazifalarini samarali bajarish uchun zarur ishonchga ega bo‘ladi. Bu ishonch ish jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan muammolarni hal qilishda va innovatsiyalarni joriy etishda muhim ahamiyatga ega.

Shaxsiy rivojlanish va motivatsiya: O‘qish va yangi bilimlarni o‘zlashtirish jarayoni insonning shaxsiy motivatsiyasini oshiradi. Yangi yutuqlarga erishish istagi xodimni yanada faol va samarali bo‘lishga undaydi. Bu motivatsiya xodimni o‘z ustida ishlashga, yuqori maqsadlarga intilishga rag‘batlantiradi.

2. Tashkilotlarga ta’siri. Kadrlar malakasini oshirish: Uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimi tashkilot xodimlarining bilim va ko‘nikmalarini muntazam yangilashga xizmat qiladi. Bu esa, kompaniyaning bozor raqobatbardoshligini oshiradi. Yaxshi tayyorgarlikka ega xodimlar tezroq va samaraliroq ishlashadi, bu esa umumiy biznes samaradorligini oshiradi.

Innovatsion g‘oyalarni rivojlantirish: Xodimlar doimiy ravishda yangi bilimlarga ega bo‘lib, o‘z sohalaridagi yangiliklarni bilib borishadi. Bu tashkilot ichida yangi innovatsion g‘oyalarni shakllantirishga, yangi mahsulot va xizmatlar yaratishga hissa qo‘shadi. Innovatsiyalarni joriy etish esa tashkilotning rivojlanishi va o‘sishi uchun muhimdir.

Kompaniya madaniyatini rivojlantirish: Uzluksiz ta'lim va rivojlanishga qaratilgan e’tibor tashkilotda o‘zgarishlarga moslashuvchanlikni oshiradi va jamoaviy rivojlanish muhitini shakllantiradi. Bu, o‘z navbatida, kompaniyada ijobiy madaniyatni yaratishga va xodimlarning tashkilotga bo‘lgan sadoqatini kuchaytirishga yordam beradi.

Uzliksiz kasbiy rivojlanishni tashkil etishning usullari. Har bir tashkilot o‘z xodimlari uchun uzluksiz kasbiy rivojlanish tizimini yo‘lga qo‘yishi lozim. Buning uchun bir qator usullarni qo‘llash mumkin:

1. Ichki trening va seminarlardan foydalanish. Kompaniyalar o‘z xodimlari uchun maxsus treninglar tashkil qilishi mumkin. Bu treninglar nafaqat xodimlarning yangi bilim va ko‘nikmalarini oshiradi, balki ularning kompaniya faoliyatiga chuqurroq jalb qilinishini ham ta’minlaydi. Shu bilan birga, ichki seminarlar xodimlar o‘rtasida tajriba almashish uchun samarali platforma yaratadi.

2. Professional sertifikatlash va o‘quv dasturlari. Xodimlar malakasini oshirish va kasbiy rivojlanishini tasdiqlovchi sertifikatlarni olishga rag‘batlantirish ham muhimdir. Sertifikatlash dasturlari xodimlarga o‘z bilimlarini nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham mustahkamlash imkonini beradi. Bu nafaqat kasbiy rivojlanish uchun foydali, balki xodimning rezyumesida ham katta ahamiyatga ega bo‘ladi.

3. Onlayn ta’lim platformalaridan foydalanish. Bugungi kunda onlayn ta’lim platformalari orqali o‘quv kurslarini o‘zlashtirish imkoniyati keng tarqalgan. Masofaviy ta’lim xodimlarga o‘z vaqtini mustaqil rejalashtirish imkonini beradi, bu esa rivojlanish jarayonini tezlashtiradi. Coursera, Udemy, edX kabi platformalar keng miqyosda bilim olish imkonini beradi va xodimlarning kasbiy o‘sishiga yordam beradi.

4. Mentorlik tizimini rivojlantirish. Katta tajribaga ega bo‘lgan xodimlar yangi kelgan yoki kasbiy o‘sishga intilayotgan hamkasblariga mentorlardan biri sifatida yordam bera oladi. Bu tizim tashkilotda o‘zaro yordam va tajriba almashish jarayonini rivojlantirishga katta hissa qo‘shadi.

Kasbiy rivojlanishdagi to‘siqlar va ularni yengib o‘tish yo‘llari. Uzliksiz kasbiy rivojlanish ko‘plab afzalliklarga ega bo‘lsa-da, bu yo‘lda turli to‘siqlar ham mavjud bo‘lishi mumkin. Quyida ba'zi to‘siqlar va ularni yengib o‘tish yo‘llari keltirilgan:

Vaqt yetishmasligi: Ko‘p xodimlar kasbiy rivojlanish uchun vaqt ajratishda qiyinchiliklarga duch keladi. Bunday holatda tashkilotlar o‘quv dasturlarini moslashuvchan qilib tashkil qilishi, masalan, qisqa modul kurslari yoki onlayn o‘quv dasturlaridan foydalanish orqali vaqtni tejashga imkon yaratishi mumkin.

Motivatsiyaning yo‘qligi: Ba’zi xodimlar yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirishga yetarli darajada rag‘bat topa olmaydi. Bunday holatda, tashkilotlar xodimlarning motivatsiyasini oshiruvchi dasturlarni joriy qilishlari, mukofotlash tizimlarini yaratishlari mumkin. Shuningdek, har bir xodimga individual rivojlanish rejalari tuzish ham foydali bo‘ladi.

Moliyaviy resurslarning cheklanganligi: O‘quv kurslari va treninglar tashkil qilish ko‘p hollarda moliyaviy xarajatlarni talab qiladi. Tashkilotlar ushbu muammoni hal qilish uchun xodimlarni o‘zaro o‘qitish va ichki treninglarni ko‘proq joriy qilish orqali xarajatlarni kamaytirishlari mumkin.

Xulosa. Uzliksiz kasbiy rivojlanish tizimi – bu insonning kasbiy o‘sishi va muvaffaqiyatga erishishining kalitidir. Bugungi kunda har qanday sohada raqobatbardosh bo‘lish uchun muntazam ravishda yangi bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirish zarur. Tashkilotlar va xodimlar birgalikda bu jarayonni samarali boshqarishlari mumkin bo‘lsa, natijada ular yanada yuqori natijalarga erishadilar. Texnologiyalar va mehnat bozori tez o‘zgarib borayotgan hozirgi davrda uzluksiz rivojlanish zamon talabidir va u insonning shaxsiy va kasbiy muvaffaqiyatini ta’minlovchi muhim omillardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Wareing, C. Buissink, D. Harper, M. Gellert Olesen, M. Soto, S. Braico, P. Van Laer, I. Gremion, L. Rainford (2017) Continuing professional development (CPD) in radiography: a collaborative European meta-ethnography literature review.

2. Jill Schostak, Mike Davis, Jacky Hanson, John F. Schostak, Tony Brown, Peter Driscoll, Ian Starke, Nick Jenkins (2010) ‘Effectiveness of Continuing Professional Development’ project: a summary of findings

3. Ashebir Mekonnen (2014) Practices and challenges of school based continuous professional development in secondary schools of kemashi zone

4. Daniel Desta, Desalegn Chalchisa, Girma Lemma (2013) School-based continuous Teacher Professional Development in Addis Ababa: An Investigation of Practices, Opportunities and Challenges <Special Issue: Study results of the Africa-Asia university dialogue for educational development network second phase>

5. Samar Aboulsoud, Helena Filipe (2019) Opening Editorial: CPD and Lifelong Learning: a call for an evidence based discussion